

Усатова Т. І. – здобувач Науково-дослідного інституту вивчення проблем злочинності імені академіка В. В. Сташиса НАПрН України

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ОЦІНЮВАННЯ, ПРОТИДІЇ ПРОСТИТУЦІЇ ТА СТВОРЕННЮ АБО УТРИМАННЮ МІСЦЬ РОЗПУСТИ І ЗВІДНИЦТВУ

Умовами підвищення ефективності запобіжної діяльності щодо будь-якого виду злочинності у національній площині є: аналіз результативності цієї діяльності у окремих регіонах (країнах) світу; виявлення регіонів (країн) із вагомими успіхами у подоланні конкретного виду злочинності; вивчення наявного досвіду та можливе запозичення або врахування у власній країні найкращих запобіжних стратегій і практик; визначення напрямів зосередження зусиль світової спільноти шляхом розроблення й застосування відповідної міжнародної нормативної бази з метою подолання явища, масштаби якого виходять за межі однієї країни або природа якого є спільною для багатьох із них. Однак не можна бездумно запозичувати те, що, на перший погляд, видається правильним і дієвим, таким, що може дати результати вже найближчим часом. У кожній країні наявні власні традиції народу, своєрідна генетична матриця щодо ставлення до певного негативного явища, кожна з них має конкретний стан готовності суспільства до сприйняття певної моделі розв'язання проблеми, об'єктивні (зовнішні) чинники, відображені в способі боротьби із певними негативними проявами тощо. Отже, знання міжнародного і зарубіжного досвіду постає орієнтиром для роздумів у певному напрямку, що дозволить обрати ті стратегії та заходи, які принаймні не погіршать наявну у країні обстановку. Висловлене безпосередньо стосується проблеми обмеження явища проституції та організації протиправного надання сексуальних послуг.

У спеціальній літературі із цього приводу зроблено численні спроби класифікувати наявні у світі підходи до: 1) дозволу / заборони у тій чи іншій країні проституції як такої; 2) легальності різних форм організації надання сексуальних послуг; 3) можливої відповідальності різних учасників сексуальних подій, зокрема користувачів цих послуг.

На думку О. В. Наден, світовий досвід підтверджує існування трьох поширених моделей регулювання проституції: декримінаційна,

аболіціоністська та обмеженої легалізації. Згідно із першою моделлю проституція набуває легального характеру (реєстрація секс-робітниць, наявність в останніх медичних довідок про стан здоров'я, розміщення у ЗМІ та туристичних довідниках оголошень з пропозиціями надання сексуальних послуг тощо). Відповідно до моделі обмеженої легалізації проституцію не вважають злочином, проте за законом карають дії, спрямовані на втягування жінок у заняття проституцією, звідництво, оренду приміщень з метою організації секс-бізнесу, а також власники будинків розпусти. Головною особливістю аболіціоністської моделі, на думку О. В. Наден, є положення про те, що власне проституцію злочином не вважають, але кримінальна відповідальність передбачена за будь-яку експлуатацію проституції іншої особи, вербування для втягнення у проституцію [1, с. 129–131]. У запропонованій класифікації складно досягнути різницю між другою та третьою моделями ставлення до проституції та різних форм організації надання сексуальних послуг, хоча чітко окреслюється предмет кримінально-правової оцінки – можливі форми, в яких організується заняття проституцією.

Інша дослідниця О. В. Кунц під час з'ясування кримінологічних та кримінально-правових аспектів проституції, не переслідуючи мету класифікувати державницькі підходи до неї та різних форм її організації, констатує, що ставлення до існування проституції в різних країнах із боку органів влади є різним: у Китаї, Єгипті, Сирії – проституція заборонена; у Мексиці, на Філіппінах – цей вид діяльності є дозволеним в разі дотримання політики правової регламентації; в інших країнах (наприклад, в Індії) саме заняття проституцією не є караним і дозволено законом, тобто має офіційний статус, однак карається будь-яка діяльність, що пов'язана з експлуатацією проститутки і втягненням у це заняття нових осіб [2, с. 60].

На нашу думку, залежно від ставлення держав до заняття проституцією та різних форм організації цієї діяльності їх можна розподілити на такі групи: 1) держави із заборонною моделлю; 2) країни із ліберальною (регламентаційною); 3) держави з аномативною моделлю. Заборонна модель характерна для великої групи держав (Албанія, Іран, Ліхтенштейн, Північна Корея, Туркменістан та ін.), в яких заняття проституцією є кримінальним або адміністративним правопорушенням. Причому заборона може бути абсолютною – відповідальність встановлено кримінальним законом. Відповідно кримінальний закон забороняється також будь-яку

організацію надання сексуальних послуг. До моменту декриміналізації проституції у 2006 р. Україна також належала до цієї групи.

До відносної заборонної моделі (проституцію визнають не злочином, а адміністративним правопорушенням) можна зарахувати чимало держав пострадянського простору, а також КНР, Кубу, Румунію, Таїланд, Хорватію, Південну Корею та ін. Ця модель передбачає також заборону всіх форм організації надання сексуальних послуг.

Відповідно до ліберальної (регламентаційної) моделі заняття проституцією є цілком законною діяльністю. Водночас вона є предметом контролю з боку держави для забезпечення захисту громадського порядку і здоров'я населення. У цій групі країн є такі, де окрім проституції як індивідуальної підприємницької діяльності всі інші форми організації надання сексуальних послуг (звідництво, сутенерство та утримання борделів, прогулянки з метою зйому, ескорт-послуги, свінгер-клуби тощо) заборонені (Аргентина, Австрія, Болівія, Бразилія, Велика Британія, Угорщина, Данія, Ізраїль, Ірландія, Італія, Кіпр, Латвія, Люксембург, Парагвай, Португалія, Сенегал, Франція, Чилі та ін.). Представниками цієї моделі також є країни, в яких, окрім проституції, дозволеними постають деякі окремі форми організації надання сексуальних послуг (наприклад, звідництво та утримання борделів). Такий підхід наявний у Бельгії, Німеччині, Колумбії, Коста-Ріці, Панамі, Перу, Сальвадорі, Сінгапурі, Туреччині, Швейцарії та ін.). Проте в межах цієї моделі можна виокремити й такий підхід, за якого у державі дозволено заняття проституцією та всіма видами організації надання сексуальних послуг (Бангладеш, Венесуела, Греція, Нідерланди, Нікарагуа, Нова Зеландія, Швейцарія та ін.).

Характерною рисою аномативної моделі є відсутність у державі законів, що визнають проституцію як незаконний вид діяльності, або ж закони проти проституції на теперішній час скасовано (Азербайджан, Болгарія, Грузія, Естонія, Індія, Мексика, Польща, Словаччина, Словенія, Чехія та ін.).

Список використаних джерел

1. Наден О. В. Торгівля жінками як кримінально-правова та соціальна проблема сучасності : монографія / О. В. Наден. – Київ : Атіка, 2004. – 288 с.
2. Кунц Е. В. Криминологические и уголовно-правовые аспекты проституции / Е. В. Кунц // Вестн. Челябинск. гос. ун-та. – Вып. 1. – Т. 9. – 2003. – С. 58–62.